

OBSAH

ČÁST PRVÁ

POČÁTKY A ZÁKLADY

A. Rozhled po otázce

	Strana
1. Potřeba ujasnit pojmy	17
2. Pedagogický pokus	17
3. Pokusná škola	19
4. Reformní škola	22
5. Školská reforma	22
6. Co obsahuje tento spis	23

B. Průkopníci a předchůdci pokusných škol

1. Průkopníci	25
2. Předchůdci	31
3. Průkopnické instituce	33
4. Časopisy	34

C. Pokusné školy individualistické

Jejich povaha a rozčlenění	37
----------------------------------	----

I. Volné vedení

1. Josef Úlehla	40
2. Božena Hrejsová	45
3. Dům dětství	47
4. Bakulův ústav	50
5. Frank Mužík	52
6. Marie Kühnelová	55
7. Hlas o pedagogickém romantismu	56

II. Reálnější plánování

1. Josef Bartoň	59
2. Pokusná pracovní škola v Holešovicích	63
3. Volná škola práce v Kladně	66
4. Augustin Bartoš	69
5. Jiné pokusy	74
6. Souhrn	74

D. Pokusné školy jednotně organisované roku 1929

1. Doba příprav	76
2. Příhodův plán jednotné školy	77
3. Anketa ministerstva školství r. 1929	79

	Strana
4. Pokusné školy povoleny	82
5. Hlavní pedagogické zásady pokusných škol	83
a) Přirozená situace a přirozená reakce	85
b) Vyučovací dynamismus	86
c) Vnitřní motivace vyučování	88
d) Globalisace vyučování	89
e) Individualisace vyučování	91
f) Drobnější požadavky a hesla (obsah vyučování; metody; zjišťování vyučovacích výsledků; styk školy s rodinou; výchova; společná shromáždění; samospráva; třídní schůzky žáků; zákovské kroužky; výchovné týdny; školní časopis; školní vlajka a hymna).....	94
6. Srovnání pokusných škol individualistických se školami organizovanými	97

E. Diskuse o filosofických a psychologických základech školské reformy

1. Pedagogika a filosofie	102
2. Dva směry v české pedagogice	107
3. Příhodovo stanovisko k filosofii	118
4. Názory odpůrců	125
5. Spor o psychologický základ školské reformy	128
6. Který názor je správný?	135
7. Nebylo dosti tolerance ani přímé spolupráce	139

ČÁST DRUHÁ

PRÁCE NA POKUSNÝCH ŠKOLÁCH

A. Organizace

1. Školská soustava	154
2. Školská zařízení a opatření	157
3. Školní budova a učební místnosti	166

B. Vyučování

I. Žák

1. Postavení žáka v pokusné škole	172
2. Poznání žákovy osobnosti	174
3. Školní psycholog	179
4. Význam prostředí	181
5. Žák v práci	183
6. Výcvik žáka v práci	185
7. Rekrece a zábava	188
8. Volba povolání	189

II. Obsah vyučování a učební osnovy

1. Nové pojetí obsahu vyučování	199
2. Zájem, motivace	204
3. Vliv obsahu na organizaci školy	206
4. Osnování cyklické a postupné	208

	Strana
5. Poměr obsahu k metodě	209
6. Výběr učiva	209
7. Prostředí a regionalismus	211
8. Redukce učiva	215
9. Intensita a extensita	221
10. Diferenciace	222
11. Normalisace učiva	224
12. Osnovy	225
15. Podrobné osnovy	228
 III. Didaktické zásady	
1. Didaktické zásady tradiční pedagogiky	231
2. Moderní vyučovací zásady	232
3. Přirozená situace a přirozená reakce	235
4. Vyučovací dynamismus	237
5. Vnitřní motivace vyučování	238
6. Globalisace vyučování	240
7. Individualisace vyučování	242
8. Organické vyučování	247
 IV. Methody	
1. Co obsahuje tato část	249
2. Nové pojetí metody	250
3. Podstata učebního pochodu	252
4. Pracovní metody	256
5. Individualisace	259
6. Samoučení	274
7. Kooperace a korelace	275
8. Opakování	280
9. Rozhovory a diskuse	285
10. Dramatisace, recitace, divadlo	290
11. Spolupráce žáků	295
12. Problémová metoda	297
13. Projektová metoda	299
14. Daltonský plán	302
15. Winnetská soustava	304
16. Závěr o metodách	307
 V. Učebnice a doplňková četba	
1. Význam a úkol učebnice	310
2. Obsah učebnice	311
3. Psychologický a logický vývoj žáka	311
4. Maximum, jemuž se žák může naučiti	313
5. Účel učebnice a její typy	314
6. Sloh učebnice	318
7. Úprava učebnice	319
8. Spisování učebnic a schvalovací řízení	320
9. Posuzování učebnice	321
10. Čítanka	322
11. Mluvnice a pravopis	323

	Strana
12. Vlastivěda	326
13. Zeměpis	328
14. Dějepis	330
15. Přírodověda	333
16. Početnice	336
17. Měřičtvi	338
18. Domácí hospodářství	339
19. Cizí jazyky	340
20. Doplnková četba	341
 VI. Pomůcky	
1. Širší pojetí pomůcek	343
2. Školní sbírky	343
3. Cvičební materiál pro žáky	347
4. Knihovny, slovníky, kartotéky, atlasy	348
5. Statistiky, přehledy	350
6. Dětské časopisy, školní časopis, nástěnný časopis, čítárna	351
7. Obrazy, světelné obrazy, film, týdenní žurnál	356
8. Exkurse (vycházky) a výlety	364
9. Gramofon a rozhlas	366
10. Výstavy, museum	368
11. Divadlo, biograf, koncerty	370
12. Časovosti, výstřížky z novin a z časopisů	370
 VII. Kontrola a hodnocení výsledků vyučování	
a) Kontrola učebního procesu	
1. Potřeba kontroly	372
2. Kterak se kontrola provádí	373
b) Zjišťování a hodnocení vyučovacích výsledků	
<i>I. Problém zkoušení a známkování</i>	
1. Zkoušení, vady zkoušek, nezbytnost zkoušek	374
2. Pojem zkoušení a známkování	375
3. Předpoklady správného hodnocení	376
4. Pozorování žáků	376
5. Osobní archy	377
6. Zjišťování inteligence žáků	377
<i>II. Co se zkouší a známkuje</i>	
1. Schopnosti, vědomosti, dovednosti	378
2. Vědomostní fakty a úsudek	379
3. Věcnost klasifikace	380
<i>III. Jak se zkouší</i>	
1. Druhy zkoušení	381
2. Hromadné zkoušení celé třídy	381
3. Ústní zkoušení skupiny žáků	381
4. Ústní zkoušení jednotlivce (individuální)	382
5. Nedostatky ústního zkoušení	382

6. Úsilí o přesnější měření žákových výkonů	383
7. Nesnáze školského měření	384
8. Testy	385
9. Rozdělení didaktických testů	385
10. Úskalí testování	386
11. Písemné pojednání o problému jako doplněk testové metody	388
12. Příklady písemných pojednání o problémech	388
13. Hodnocení písemných pojednání o problémech	389
14. Kritika písemných pojednání o problémech jako klasifikační pomůcky	392
15. Využití výsledků zkoušek	393
16. Stanovisko našich pedagogů k testům. Celostní hlediško při posuzování žáka	393

IV. Jak se známkuje

1. K čemu slouží známky	395
2. Převod výsledků zkoušek na známky	396
5. Známkování výsledků ústních zkoušek	397
4. Pořadí žáků ve třídě	398
5. Veřejná nebo tajná klasifikace	398
6. Jak známkovat úkoly a cvičení	398
7. Jak často se zkouší a známkuje	399

V. Technické pomůcky ke zkoušení a známkování

1. Testy	400
2. Seznam žáků	400
5. Grafické přehledy klasifikace	401

VI. Informování rodičů o zkoušení a známkování

1. Nutnost informovat rodiče	401
2. Školní zprávy a vysvědčení	401
5. Zvláštní sdělení	402
4. Ústní rozhovor s rodiči	403

VII. Vliv zkoušení a známkování na vyučování

1. Souvislost klasifikace s vyučovacím cílem a s pojetím vyučování	403
2. Studium zvláštních případů	404
3. Vliv na učitelovu osobnost	405

VIII. Závěrečná poznámka

VIII. Jednotlivé učebné předměty

1. Vzájemný poměr učebných předmětů	406
2. Jazyk vyučovací	408
3. Občanská nauka a výchova	410
4. Prvouka	412
5. Vlastivěda	416
6. Zeměpis	418
7. Dějepis	419
8. Přírodověda	421

	Strana
9. Počty a měřictví	423
10. Rýsování	424
11. Kreslení	426
12. Psaní	430
13. Ruční práce chlapecké	433
14. Dívčí ruční práce s naukou o domácím hospodářství	435
15. Zpěv (hudební výchova)	438
16. Tělesná výchova	441
17. Těsnopis	441
18. Psaní strojem	441
19. Cizí jazyky	442

C. Výchova

Rozhled po otázce

1. Pojem výchovy	446
2. Cíl výchovy	446
3. Dědičnost prostředí	448
4. Jednotnost výchovy	449
5. Osobnost	450

I. Výchova mravní

1. Všeobecně	452
2. Koedukace	457
3. Samospráva	460
4. Společná shromáždění	466
5. Kroužky	469
6. Výchovné týdny (kampaně)	470
7. Dopisování. Časopis	471
8. Školní vlajka a hymna	472
9. Fysická práce	473

II. Výchova estetická

a) Theoretické předpoklady

1. Jednotnost výchovy	475
2. Výchova estetická a umělecká	475
3. Vztah estetiky k ethice a k tělesné výchově	476
4. Národní a všelidský ráz umění. Socialisace umění	476
5. Poznání vědecké a umělecké	477
6. Jak nazírá dítě	477
7. Sloh a umělecké směry	478
8. Estetické vnímání	478
9. Vývoj estetického vnímání u dítěte	479
10. Směrnice pro estetickou výchovu	479

b) Co bylo vykonáno v praxi

1. Výchova vkusu v denním školském životě	480
2. Četba a literatura	481
3. Péče o krásnou mluvu	481
4. Recitace	481

5. Divadlo a dramatisace	482
6. Výtvarné umění	482
7. Obrazová a zvuková pásma	484
8. Návštěvy výstav	484
9. Filmy	485
10. Kreslení a ruční práce	485
11. Hudební výchova	485
12. Nedostatky v estetické výchově	486

III. Výchova hospodářská

1. Potřeba hospodářské výchovy	488
2. Námitky a nesnáze	489
3. Obsah hospodářské výchovy	490
4. Co bylo vykonáno	492

IV. Výchova tělesná a zdravotní a sociální péče

a) Výchova tělesná

1. Význam a rozsah tělesné výchovy	495
2. Ideové pojetí	497
3. Osnovy a obsah	497
4. Praxe	497
5. Učiliště	498
6. Výsledky	498
7. Propagace	499

b) Výchova zdravotní

1. Zdraví	499
2. Praxe na pokusných školách	500
3. Osobní čistota	500
4. Čistota pracoven a školních místností	500
5. Školní lékař	501
6. Rekreace	502
7. Ukázka plánu zdravotní výchovy	502

c) Sociální péče o žáky

1. Zjištění sociálních poměrů	503
2. Polévková a mléčná akce	505
3. Odívání žáků a jiné akce	505

d) Spolupráce s rodiči a s veřejností

1. Potřeba spolupráce s rodiči	506
2. Jednání s rodiči	506
3. Sdělení rodičům	507
4. Rodiče při vyučování	507
5. Schůze s rodiči	507
6. Sdružení rodičů	508

D. Učitelé

1. Ideologie učitele pokusné školy	509
2. Vzdělávací akce ústřední	510

	Strana
5. Prostředky k dalšímu vzdělání při jednotlivých školách ..	513
4. Specialisace učitelovy práce	514
5. Co vykonali učitelé pokusných škol	515

E. Spolupráce pokusných škol s jinými školami

1. Návštěvy a hospitace v pokusných školách	519
2. Tisk	520
5. Přednášky, kursy a semináře	522
4. Výstavy	522

ČÁST TŘETÍ

KRITIKA PRÁCE POKUSNÝCH ŠKOL

1. Situace	527
2. Kritikové	528
5. Kritika ideového základu	529
4. Organizace	530
5. Vyučování. Žák a jeho psychologie	531
6. Osnovy	533
7. Didaktické zásady	535
8. Methody	537
9. Pomůcky	541
10. Učebnice	542
11. Testy	542
12. Výchova	543
13. Zdravotní a sociální péče	544
14. Učitelé	546
15. Závěr	547
 Literatura	 549
Rejstřík jmenný	579
Rejstřík věcný	587